

ძილის ხარისხის კავშირი განმეორებით ქცევასა და აკადემიურ მოსწრებასთან აუტიზმის სპექტრის მქონე ბავშვებში

მარიამ შუკაკიძე

სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მეცნიერებისა და ხელოვნების ფაკულტეტზე კლინიკური ფსიქოლოგის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნების შესაბამისად

კლინიკური ფსიქოლოგია

თინათინ ჭინჭარაული, ასოცირებული პროფესორი, PHD

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2018

“როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი , ვაცხადებ , რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ , გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს , რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად”

მარიამ შუკაკიძე, 15.06.2018

სარჩევი

1. ცხრილების ჩამონათვალი.....	iii
2. შესავალი.....	1
3. ლიტერატურის მიმოხილვა.....	2
3.1 აუტიზმი.....	2
3.2 ძილის ხარისხი აუტისტური სპექტრის მქონე ბავშვებში.....	5
3.3 კავშირი ძილსა და განმეორებით/სტერეოტიპულ ქცევებს შორის.....	12
3.4 ძილის ხარისხი და აკადემიური მოსწრება.....	13
4 კვლევის საკითხის განსაზღვრა.....	17
5 კვლევის მეთოდი.....	18
5.1 კვლევის დიზაინი.....	18
5.2 შერჩევა.....	19
5.3 საზომები.....	19
5.4 პროცედურა.....	21
6. კვლევის შედეგები.....	22
6.1 მონაცემთა ჯგუფთაშორისი ანალიზი.....	23
5.5 მონაცემთა კორელაციური ანალიზი.....	25
5.6 მონაცემთა რეგრესული ანალიზი.....	28
7. დასკვნა/ შედეგების ინტერპრეტაცია.....	33
8. შეზღუდვები/ რეკომენდაციები.....	34
9. ბიბლიოგრაფია.....	36
10. დანართები.....	39
10.1 დანართი 1.....	40
10.2 დანართი 2.....	45
10.3 დანართი 3.....	48

ცხრილების ჩამონათვალი

ცხრილი 1: აღწერითი სტატისტიკა.....	22
ცხრილი 2: ჯგუფთაშორისი ანალიზი.....	23
ცხრილი 3: კორელაციური ანალიზი.....	25
ცხრილი 4: რეგრესული ანალიზი.....	28

აბსტრაქტი

აუტისტური სპექტრის დარღვევა დღესდღეობით ერთ-ერთ სწრაფად გავრცელებად მდგომარეობად განიხილება, რომელსაც სხვადასხვა სახის სირთულე ახლავს თან (CDC, 2016). სხვა პრობლემებს შორის, აუტისტური სპექტრის დარღვევის მქონე ბავშვები ძილის დარღვევების მაღალი რისკის ქვეშ არიან (Mannion&Leader, 2014). ხშირად ძილის დარღვევები ქცევით პრობლემებთანაც არიან დაკავშირებული, რაც ბავშვთა ყოველდღიურ ფუნქციონირებაზეც აისახება (Goldman et al., 2011). ზემოთხსენებულიდან გამომდინარე ნაშრომის მიზანია აუტიზმის სპექტრის დარღვევის მქონე ბავშვებში განმეორებითი ქცევების, აკადემიური მოსწრებისა და ძილის ხარისხის ურთიერთმიმართების შესწავლა.

კვლევაში მონაწილეობა მიიღო ხელმისაწვდომი შერჩევით 6-12 წლის 60-მა მოსწავლემ. აქედან 30 მოსწავლე - აუტისტური სპექტრის დარღვევით, ხოლო 30 - ტიპური განვითარებით. კვლევის მიზნებიდან გამომდინარე აუტისტური სპექტრის დარღვევის მქონე ბავშვები ორ ჯგუფად განაწილდნენ - მაღალფუნქციური და დაბალფუნქციური.

კვლევის ფარგლებში გამოვიყენე მშობლების მიერ ერთჯერადად შესავსები ორი კითხვარი: 1. ბავშვთა ძილის ჩვევების კითხვარი (CSHQ) და 2. განმეორებითი ქცევების კითხვარი (RBQ). მშობლებმა ასევე შეავსეს ძილის დღიური, რომლის დახმარებითაც აღნიშნავდნენ ბავშვთა ძილ-ღვიძილის ციკლს 10 სამუშაო დღის განმავლობაში. აკადემიური მოსწრების საზომად გამოვიყენე სკოლის მასწავლებლებისგან, ქცევის თერაპევტებისგან მიღებული ყოველდღიური აკადემიური მონაცემები. რადგან ქცევის თერაპევტები 100 %-იან სკალაზე ზომავენ აქტივობის შესრულების ხარისხს, ამიტომ გადავიყვანე ყველა მონაცემი და მოვარგე სკოლის 10 ქულიან სისტემას.

კვლევის შედეგებმა დაადასტურა ძლიერი კავშირის არსებობა კვლევაში გამოყოფილ ცვლადებს, კერძოდ ძილის ხარისხს, აკადემიურ მოსწრებასა და განმეორებით ქცევას შორის. გამოვლინდა სტატისტიკურად სანდო უარყოფითი კორელაცია აკადემიურ მოსწრებასა და განმეორებით ქცევას შორის, რის მიხედვითაც განმეორებითი ქცევების მაღალი სიხშირე უარყოფით კორელაციურ კავშირში აღმოჩნდა აკადემიურ მოსწრებასთან. ასევე დადგინდა ძილის ხარისხსა და განმეორებით ქცევას, აკადემიურ მოსწრებას შორის ურთიერთმიმართება - ცუდი ძილის ხარისხი კავშირშია განმეორებითი ქცევის გამოვლენის სიხშირესთან და შედარებით დაბალ აკადემიურ მოსწრებასთან. კვლევის ფარგლებში ასევე გამოვლინდა მნიშვნელოვანი ჯგუფთაშორისი განსხვავებები, კერძოდ ძილის სირთულეები, დაბალი აკადემიური მოსწრება და განმეორებითი ქცევის სიხშირე ფაქტობრივად არ გამოვლინდა ტიპური განვითარების მქონე ბავშვებთან, შედარებით ნაკლებად გამოვლინდა მაღალფუნქციური აუტიზმის მქონე მოსწავლეებთან, ხოლო ყველაზე მეტი სიხშირით გამოვლინდა დაბალფუნქციური აუტისტური სპექტრის დარღვევის მქონე ბავშვების ჯგუფში. მიღებული შედეგებიდან გამომდინარე შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ძილის ხარისხის გაუარესება შეიძლება დაკავშირებული იყოს უმეტესწილად ინტელექტუალური დარღვევის ხარისხთან და არა აუტიზმის სპექტრთან. აღნიშნული შემდგომ კვლევას საჭიროებს.

საკვანძო სიტყვები: აუტიზმი, მაღალფუნქციური და დაბალფუნქციური აუტიზმის მქონე ბავშვები, განმეორებითი ქცევის კითხვარი, ძილის ხარისხი, აკადემიური მოსწრება

Abstract

Nowadays Autism spectrum disorder is considered to be one of the fastest spreading conditions with different kinds of difficulties (CDC, 2016). Together with different problems, children with Autism spectrum disorder are also under high risk of having sleep disorders (Mannion&Leader, 2014). Quite often, sleep disorders are related to the behavior difficulties, which reflects on how children function on a daily basis (Goldman et al., 2011). Considering the above-mentioned findings, the aim of this research is to find the relationship between behavior, academic assessment and sleep quality among children with autism spectrum disorder.

60 children were selected for this research between the age of 6 to 12. 30 students in the research were characterised with autism spectrum disorder and 30- with typical development. From the point of research, children with autism were divided in two groups: high-functioning autism and low-functioning autism.

For the assesment of the research subjects, I used two single –using questionnaire: 1. Children’s sleep habit questionnaire (CSHQ) and 2. Repetitive behvaior questionnaire (RBQ). Parents also completed sleeping diary, which was meant to reflect on the sleep-awake circadyan rhythm for 10 working days and for the academic assesment I used daily data of the grades from school teachers and therapists. Considering the way therapists assess child’s activity on 100% scale, I had to modify the results to the school scale of 10 points system.

Results indicate that there is a strong correletion between the selected variables- academic assessment, sleep quality and repetitive behavior. There was a statistically reliable negative correlation between academic assessment and repetitive behavior. Also there is a relationship between sleep quality and repetitive behavior and academic assesment- bad sleep quality results in high freaquency of repetitve behavior and a poor academic performance. The results of the research also revealed significant differences between various

groups. Sleeping difficulties, poor academic performance and high frequency of repetitive behavior weren't typically shown in the group of typically developing children. It was more frequent in the group of high functioning autism and most frequently detected in the group of children with low functioning autism. From the results, we can assume, that worsening of sleep quality may be related to the intellectual disorder quality to a greater extent and not with autism spectrum. Further research is needed on this matter.

Key words: Autism, children with high-functioning and low-functioning autism, repetitive behavior questionnaire, sleep quality, academic assessment.

მადლობა

მადლობას ვუხდით ჩემს ხელმძღვანელ თინათინ ჭინჭარაულს იმ შენიშვნებისა და რეკომენდაციებისთვის, რითიც დიდი დახმარება გამიწია წინამდებარე სამაგისტრო ნაშრომის შესრულებაში. ასევე მადლობა მინდა გადავუხადო სსიპ-ქალაქ თბილისის N55-ე სკოლის წარმომადგენლებსა და წმ. გიორგის სახელობის აუტიზმის ცენტრს, რომელთა მონაწილეობის გარეშეც მონაცემების შეგროვება შეუძლებელი იქნებოდა.